

628.9

SAJTÓFIGYELŐ

CRAMER
KÖNYV-ÉRTÉKESÍTŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.

Telefon: 337-748, 340-726

1982 JUL 20

MAGYAR NEMZET.

A fővárosi gázvilágítás megteremtője

Shh
A Magyar Nemzet 1982. június 20-i számában a gázvilágítás történetéről, a június 24-iben pedig — A gázlámpák kora címmel — az európai nagyvárosok és fővárosunk gázvilágításának fejlődéséről olvashattunk cikket Józsa György Gábor tollából. Ez utóbbi íráshoz hozzászólva, szeretnék megemlékezni Preysz Mór (1829—1877) akadémikusról, aki sok más egyéb mellett (ő fedezte fel a pasztórizálást, kitarító szervező munkájával megépíttette Pest első vízművét, évtizedekig nagy hírű kémianak volt a Reáltanodának, ahol hazánkban elsőként vezette be a kémiai laborgyakorlatokat), döntő érdemeket szerzett a gázvilágítás hazai elterjesztésében is.

Magyarországon a gázközvilágítás ügye csak apró lépésekben haladt előre, de ez nemcsak „magyar betegség” volt, mert még London polgárai is „balítéletekkel” fogadták annak idején a civilizáció eme áldását. Preysz Mór vállalta azt a nem csekély feladatot, hogy — Hankó Vilmos szavait idézve — „ezt a világítási módot közelebb hozza nagyközönséghez”. A pesti Reáltanoda kémiai laborjában népszerű előadássorozatot tartott a gázvilágításról. Az egyik ilyen előadásán a hallgatóság szeme láttára világítógázt állított elő, s mondandója végeztével az általa fejlesztett gázzal az előadóhelyiséget fényesen megvilágította. A részt vevők „bágyadt világításhoz szokott szemem” szinte káprázott a mesterséges fénytől!

Preysz Mórnak nemcsak az volt az érdeme, hogy megnyerte a közvéleményt, hanem aktív szerepet játszott a világítógáz minőségének megjavításá-

ban is. Kémiai laborjában — amely korának egyik legjobban felszerelt hazai vegytani műhelye volt! — kitartóan kísérletezett a világítógáz fényerejének fokozására, hogy ezzel is csökkenjen a költség. Bécsben szabadalmaztatta azt a készülékét (aniphotonnak nevezte el), amelyben a photopleon nevű folyadékkal jelentősen sikerült fokoznia a fényerőséget.

Hangsúlyozta, hogy nemcsak be kell vezetni hazánkban a gázvilágítást, hanem lehetőleg saját erőnkől oldjuk meg a kérdést, hogy a vállalkozás haszna itthon maradjon — és ne külföldre vándoroljon! Sürgette, hogy a gázvilágítás valamennyi felszerelését magyar gyárak állítsák elő. A hazai gázvilágítás minél szélesebb körű elterjesztése érdekében emlékiratot terjesztett fel a kereskedelmi miniszterhez, hogy egy iparműkiállítás keretében ismertessék meg a vállalkozókkal az ebben rejlő üzleti lehetőségeket.

Mindezeket figyelembe véve joggal nevezhetjük Preysz Mórt a fővárosi gázvilágítás atyjának!

Budapesten ez ideig sem utcát, sem iskolát nem neveztek el róla. Az Eötvös József Gimnázium kapualjában márványtábla hirdeti érdemeit, de az is el van rejtve az utca emberétől. Szülővárosában, Sopronban a helybeli Városszépítő Egyesület határozatban rögzítette, hogy márványtáblával fogja megjelölni a nagy tudós és tanár hajdani iskoláját: a jelenlegi Róth Gyula Erdészeti Szakközépiskolát. Remélhetően mihamarabb.

Kálmán Gyula,
Csorna